

Paminėta Knygnešio diena

Kovo 16 d. Mariaus Katiliškio viešojoje bibliotekoje vyko literatūrinis renginys „Knyga neša šviesą“, skirtas Knygnešio dienai. Jį organizavo literatų klubas „Užuovėja“ kartu su biblioteka. Pirmiausia buvo prisiminta knygnešystė kaip unikalus mūsų tautos reiškinys, neturintis pasaulyje atitikmenų. Tai 2004 metais pripažino ir UNESCO (Jungtinių Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizacija).

Iš tiesų kovo 16 d. – garsaus knygnešio Jurgio Bielinio gimimo diena (1846 m.). Šis knygnešys, sukūręs lietuviškos spaudos nelegalaus platinimo tinklą, yra susijęs ir su Pasvalio kraštu: ne tik tuo, kad čia turėjo daug bendraminčių ir platino spaudą, bet ir mirtis jį užklupo mūsų krašte – sukniubo Katinų kaime (netoli Pažarų) po bičiulių Mitkų sodybos kryžiumi 1918 m. sausio 18 d., būdamas 72 metų. Gyvenimo paradoksas: buvo likęs vos mėnuo iki Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo – didžiausios Jurgio Bielinio svajonės išsipildymo. Netgi savo gyvenimo šūkiu laikė posakį: „Nemirsiu, kol maskoliai iš Lietuvos neišeis“.

Šis iš Biržų krašto kilęs knygne-

šys su bičiuliais buvo įkūręs Garšvių draugiją – jos nariai pasidalijo platinimo teritorijas. Pats Jurgis Bielinis, turėjęs Ministro pravardę, prekiaavo būtent mūsų krašte: Joniškėlio, Linkuvos, Pasvalio ir gretimosiose parapijose. Per 31-erius knygnešystės metus caro žandarams ir pasieniečiams jis buvo įkliuvęs 5 kartus, bet buvo toks sumanus, kad vis ištrūkdavo ir nebuvo suimtas. Iš Prūsijos knygnešiai nešdavo nelengvus ryšulius – po 30–32 kg, perneštą per sieną spaudą kur nors paslėpdavo, o paskui išvežiodavo po Lietuvą.

Pasvalio krašte buvo gana daug J. Bielinio bendradarbių. Apie juos renginio dalyviams papasakojo bibliotekininkė Lijana Markevičienė: ji

Bliotekininkė L. Markevičienė

pristatė bibliotekos projektą „Knygos kelias: nuo knygnešių iki modernios bibliotekos“. Keliaujant virtualiu maršrutu, buvo aplankytos visos Pasvalio krašto vietovės, žyminės knygnešių keliai, prisiminti garsiausių pasvaliečių knygnešių vardai.

XIX amžiuje į lietuviškų knygų platinimą pirmiausia įsijungė katalikų bažnyčia – knygas slėpė ir platino zakristijonai, pamaldžios moterys, vienuolės. Šio fakto fone tiko pristatyti pasvalietės literatės Janinos Kazėnaitės-Pranskūnienės knygą „Tebūna šviesa“, kurioje yra knygnešės

dienoraštis. Ši moteris, pasirinkusi kitą krikščionybės atšaką – protestantizmą, 25 metus visoje Lietuvoje platino dvasinę ir sveiko gyvenimo būdo literatūrą. Taigi knygnešystė gyvuoja ir mūsų laikais: juk ir bibliotekininkai yra knygų platintojai, ir jiems tenka knygas nešti ar vežti į žmonių namus, tik šiais laikais nereikia slėptis, už tai nebaudžia... Knyga per visus amžius žmonėms nešė ir neša šviesą. Janina Pranskūnienė pažinimo šviesą sklaidžia ir vaikams: renginyje pristatyta ir kita jos knyga „Išpėk gamtos mįsles“. Tai didelė spalvotų nuotraukų ir trumpų eilėraščių knyga, supažindinanti vaikus su gamtos pasaulio – augalijos ir gyvūnijos – įvairove. Apie šią knygą kalbėjo redaktorė Regina Grubinskienė, literatas Algis Mačiukas, eilėraščius skaitė Svalios progimnazijos mokinukės Gerda, Augustina ir Aistė. Dalyvavusieji renginyje galėjo

įsigyti šią knygą – kaip ir eilėraščių bei pasakojimų apie knygnešystę rinkinį „Tebūna šviesa“.

Pristatomų knygų autorė Janina Pranskūnienė dėl ligos nedalyvavo renginyje. Apie jos kūrybą (išleistos jau 6 knygos) kalbėjo Margarita Lužytė, sakralinių eilėraščių paskaitė Vida Mačiukienė, ištraukų iš knygnešės dienoraščio – Regina Grubinskienė. Naujojoje knygoje skaitytojai Janiną atranda ir kaip puikią pasakotoją, nors anksčiau ji buvo žinoma tik kaip eilių kūrėja.

Knygą „Išpėk gamtos mįsles“ galima nusipirkti Pasvalio knygyne ir krašto muziejuje. Tai puiki dovana vaikams šv. Velykų progai.

Regina GRUBINSKIENĖ,
literatų klubo „Užuovėja“
pirmininkė
Dainiaus VAREIKOS
nuotr.